

Възвръщане на доверието към капиталовия пазар на общността (и в частност у нас) чрез прилагане на иновативни политики за развитие и практики на дигитализиране на процесите по оповестяване на информацията в годишната отчетност на публичните компании

*Веселин Деков**

Наличието на капиталов пазар носи със себе си проблематиката и спецификата на всяка отделна държава, поддържаща развитието на такъв, по отношение на икономическата и политическа обстановка както и събития с геополитически и финансов характер влияещи пряко или не върху неговото развитие. Дълги години у нас не се води ясна политика за поощряване на инвеститорския интерес към регулираните пазари на ценни книжа и финансови инструменти, както и не се изгражда благоприятна среда, предразполагаща инвестиционните дружества към въвеждане на улеснени процедури за това.

Настоящата статия има за цел да направи кратък преглед на инвестиционната среда у нас от гледна точка на възможностите за създаване на благоприятни условия за инвеститори и инвестиционни компании, позабравена и/или неприлагана практика, както и наличието на някои добри и/или иновативни практики целящи

подобряване на инвестиционната среда, административно и правно облекчаване на участниците в нея.

В последните години икономическите сътресения в световен план, както и някои събития с регионален характер, оказаха своето негативно влияние към интереса за инвестиране у нас. Ниските нива на капитал и слабата ликвидност на българските компании в съчетание с българския манталитет, разбирания за развитие на капиталовия пазар у нас, административните трудности и др. са фактори, които способстват в голяма степен от инвеститорите да „заобикалят“ страната ни като инвестиционна дестинация. Въпреки събраните в годините на икономическа несигурност негативи, държавата, в лицето на основните контролни органи и организации, пряко ангажирани с дейността на активен капиталов пазар у нас правят опити за подобряване на икономическата обстановка в това отношение. Силна ангажираност в тази посока проявява Централен депозитар (ЦД). Депозитарната институция е тази, който успява да систематизира и обобщи проблемите на капиталовия пазар и да даде конкретни решения за справянето с тях. В резултат на това ЦД изнася стратегия за справяне с проблематиката, дефинирайки основните проблеми присъщи за пазара у нас - от липса на инструментариум и стратегия за привличане на икономическа сила отвън, през липса на пазари за ДЦК, липса на разнообразие от предлагани финансови активи, усъвършенстване на нормативно-правната база до липса на финансова грамотност от самите инвеститори. Разработената и разписана от ЦД стратегия за модернизирание и развитие на капиталовия пазар намира одобрение (още през 2016 г.) чрез създаване на Съвет за развитие на капиталовия пазар по инициатива на двата големи регулатора - Централен депозитар във взаимодействие с КФН наред с Асоциации на инвеститори, посредници и дружества. Целта на Съвета е да бъде естествен проводник между бизнес средата в т.ч. държавата (КФН и ЦД) и инвеститорите (физически лица, предприятия или друг тип правни единици) с цел подобряване на „диалога“ между тях, за изграждане на единна целенасочена стратегия за развитие на капиталовия пазар както и за подобряване на съществуващия бизнес климат, изграждане на

* ас. д-р Веселин Парашкевов Деков
катедра „Счетоводна отчетност“ – ИУ Варна

механизми за улеснено взаимодействие между инвеститори с ниска инвестиционна култура и запознаването им с предлаганите инвестиционни продукти и практики. Посоката на влагане на усилия налага промени позволяващи осъвременяване на процедурите и практиките прилагани от инвестиционните компании и дружества във връзка с емитирането и последващо предлагане на финансови активи и инструменти (в частност увеличаване на свободния обем търгуеми инструменти), като и редуциране на задълженията и съпътстващи дейности и последващи оповестявания и информационна осигуреност¹. Разбира се *Съветът за развитие на капиталовия пазар* поставя фокус едновременно в защита интересите и на инвеститори и този на инвестиционни компании. Но за подобряването на бизнес климата у нас се предприемат редица мерки:

- Облекчаване на административните тежести и промени в нормативните актове – процедури касаещи за инвестиционните компании например чрез намаления в изискванията в оповестителните процедури, промени в ЗППЦК по отношение на правата за участие на Общите събрания, намаляване сроковете за емисии на нови ценни книжки след приключване на записването им, улеснени процедури за прекратяване публичния статут на компании, нямащи интерес да продължават дейността си като такива, създаване на нормативна регламентация за клиринг и сетълмент на финансови инструменти и др.

- Процедури по финансираня на публични предлагания на финансови инструменти чрез програми по еврофинансираня – създаване на улеснени IPO процедури (Initial Public Offering / Първоначално публично предлагане – процесът на първоначалното предлагане на акции на новосъздадена компания, процес, известен като market launch, при който компанията придобива статут на публична), които, на своя ръка, да бъдат подпомагани от европрограми за развитие., стимулиране на млади малки и средни бизнеси без перспекти чрез улесняване на достъпа им до капиталовите пазари, изграждане на възможност на лиснати на БФБ

инвеститори на достъп до инструменти и инвеститори навън, включително листване на ценните книжки извън рамките на БФБ, активизиране на всички ценни книжки емитирани по време на приватизационните процеси през 90-те години, стартиране на вторични пазари за ДЦК, създаване на единна система за финансови инструменти (landing pool).

Централен депозитар поема ролята и на „лош вестоносец“ за обществото правейки анализ за състоянието на капиталовия пазар у нас. Проблемите на пазара съществуват и към този момент и могат да бъдат обобщени така²:

- Ниска пазарна ликвидност поради нисък обем на свободно търгуеми ценни книжки (free float)

- Притежания на капитала от един и/или няколко мажоритарни собственици, които не желаят споделянето му. Недопускането или наличието на миноритарни притежатели на имуществото на публична компания възпира развитието и желанието на подобен тип инвеститори за участие на капиталовия пазар

- Неатраaktivност и/или непознаване на българския капиталов пазар, което несъмнено рефлектира върху развитието и външния/вътрешен интерес към българската икономика

- Ниските цени на ценните книжки на публичните компании, липсата на търсенето им и високите нива на транзакционните разходи възпират много от компаниите при прилагането на търговски практики по отношение на своите капитали

- Недобри практики при разпределяне на дивиденди – липса на информираност или нетърсене на такава от участниците в капитала на публична компания, което води до „неподвижност“ за много ценни книжки и на практика ги превръща в „спящи“

През 2019г. Министерство на финансите публикува на официалната си страница Концепция / *Стратегия за личните сметки на физически и юридически лица, водени от Централен депозитар АД. (за повече информация сканирай QR кода вдясно)*

¹ http://www.csd-bg.bg/Dokumenti/Memorandum_2016.pdf
Последен достъп: 22.07.2022

² Доклад на ЦД април 2020г. file:///C:/Users/Owner/Downloads/IA_Registar_A_24042020_final.pdf Последен достъп: 28.07.2022г.

Наред с това, информацията е публикувана и в информационния бюлетин на ЦД, но и от двете места не става ясно кой е инициатор за изграждането на концептуална рамка за справяне с проблемите на капиталовия пазар и в частност със „спящите ценни книги“. Особен пример за това са онези инструменти на капитала, които се съхраняват по лични сметки в регистър „А“ на ЦД, с които никой не се разпорежда за дълъг период от време. Типичен пример за това са акциите от масовата приватизация в периода 1995-1998г. Тези ценни книги са практически използвани, стига притежателите им да проявят желание и воля да бъдат включени в капиталите на публични компании, което би довело до генериране на доходи от тях. Много малка част от гореспомнатите ценни книги, по волята на притежателите им, са прехвърлени към член на депозитарната институция (инвестиционен посредник) в т.нар. регистър „Б“ на депозитара. Дълги години след приватизационните процеси тези ценни книги остават „пасивни“ и не участват в корпоративни структури и процеси, дори след онаследяването им. Вероятна причина за това е липсата на информираност на притежателите им за функционирането на капиталовите пазари и за наличието на потенциал в притежаваните от тях инструменти на капитала. Наличието на „спящи капитали“ активизира механизми с които да възстанови тяхната активност. Централен депозитар, като институция имаща за основна задача да регистрира емисии на безналични ценни книги, регистър на сделките / сетълмента на ценни книжа и инструменти, поддръжане на акционерни регистри на търговските дружества и участници на капиталовия пазар, но не комуникира директно с притежателите на капиталови инструменти и няма за цел да подтиква активността им. Въпреки това, у нас, депозитарната институция поде инициатива и именно за това. Оказва се, че предизвикателствата пред един подобен процес са проблемни на различни нива – техническо, законодателно, финансово, юридически и др. Въпреки това депозитарът стартира разяснителна процедура за прехвърлянето на ценните книги от регистър „А“ на институцията към регистър „Б“, където инвестиционните посредници биха изиграли ролята на проводник

между инвеститорите и капиталовия пазар. Наред с това се обсъждат възможности за намаляване на таксите по прехвърляне между регистрите на ЦД, последваща търговия както и таксите свързани с онаследяването им, което вероятно е друг фактор, допринасящ за неактивното поведение на държателите им.

През 2019г. Българска стопанска камара (БСК)³ сигнализира за наличието на бъдещи проблеми при използването на депозитарната институция като проводник за „събуждане на спящите ценни книги“ емитирани в приватизационните процеси у нас от 90-те години. Причината за това е изградената през 2019 г. Концепция за личните сметки на физически и юридически лица, водени от „Централен депозитар“ АД в т. нар. Регистър А, която Министерство на финансите публикува тогава. БСК, счита че подобен тип намеса по прехвърляне на ценните книги между пасивно-активните регистри на депозитара, би довело до незачитане изборите на притежание на подобен тип инструменти от българските граждани ведно с прилагането на противоконституционна практика по отнемането на тази собственост. Повдигна се въпрос за правното основание и интерес на депозитарната институция като инициатор на подобна инициатива изхождайки от частноправния статут на институцията и определянето ѝ като нерегулаторен орган, а институция с регистрационно-информационна функция без право на насърчаване развитието и/или промени на капиталовия пазар у нас. Въпреки, че ЦД взема дейно участие в изготвяне на стратегия за модернизирание и развитие на капиталовия пазар и е част от създадения Съвет за развитие на капиталовия пазар, последният не анализира намеренията на правния субект, в лицето на депозитара, за активно въздействие спрямо капиталовия пазар чрез отнемане притежанието на финансови инструменти от определена група частноправни субекти и прехвърлянето им на други без правно основание за това и без знание на собствениците на тези права. Подобна практика за развитие на капиталовия пазар е непозната и неприемлива и без аналог в европейската практика предвид неприкосновеността на частната собственост.

³ <https://www.bia-bg.com/standpoint/view/25002/> Последен достъп: 02.08.2022г.

Подобен механизъм за развитие на пазара чрез обезличаване на собственост посредством т.нар. „защита на правата на субекта“ е немислимо в една демократична държава.

От текстовете по-горе става ясно, че наред с ЦД, Министерство на финансите (МФ) е сред инициативните единици целящи прокарване на идеите заложени в стратегията/концепцията от 2019 г. За разлика от депозитарната институция, Министерство на финансите е законотворен орган и в ресора му е проявата на инициативни процедури, като описаната по-горе. Въпреки посочените правомощия, Министерството не би следвало да използва и да призовава към прилагането на непазарни и непублични механизми за отнемане на собственост върху издадени ценни книги и трансферирането им към трети лица с презумпция за защита правата и интересите на първите. Едно такова прехвърляне би довело до редица преки негативни последици за капиталодържателите не само от гледна точка на нарушените им права по неправомерна смяна на собствеността на имуществото, с което разполагат, но подобно прехвърляне от регистър „А“, в който воденето на партии по собственици е безплатно, и би довело да задължението за сключване на договорености с инвестиционни посредници, а оттам и на редици такси за опериране и обслужване на индивидуалните партии, особено когато цената на притежаваните инструменти може да се окаже в пъти по-малка от дължимите такси за посредници в регистър „Б“ на депозитара. Прилагането на подобна практика би притиснала капиталодържателите (инвеститорите в „спящи ценни книги“). Евентуално бъдещо нормативно налагане на трансфера им от пасивния към активен регистри на депозитара предполага липса на отказ от договореност и таксуване с инвестиционен посредник, предвид възможността за евентуална загуба на собствеността върху ценните книги, непринадлежащи към законово определения регистър „Б“. В една от точките на стратегията е изяснено, че евентуално законово регламентиране на една такава практика би притиснала собствениците на капиталови инструменти да прехвърлят собствеността си доброволно за определен срок от време. В случай на неспазване на законово определените срокове, притежателите на ценни книги, които

биха могли да бъдат определени като „спящи“, ще бъдат прехвърлени против волята на собствениците им в създаден за целта инвестиционен фонд, които ще бъдат придобити от него, в замяна на равностойностен дял от капитала на фонда. Евентуална повторна незаинтересованост от страна на собствениците по отношение на новопридобитите дялове, би дало законовата привилегия на посредника да трансферира паричната им равностойност в Сребърния фонд. По силата на разработената концепция, държавата вмениява правото на фонда да из земе дяловете на собствениците при в случай че същите продължат да проявяват неинтерес към имуществото си. КФН е националният регулатор, който следва да проследи за законосъобразността на подобна процедура, но и тя самата следва да изпадне в противоречие и невъзможност да ограничи неограничените права, които ще притежава инвестиционният фонд по прехвърлените в него акции като право на глас, дивидент, търгуване с тях, както и безсилие по отношение на избора на управляващо дружество на фонда без да е организирано Общо събрание на акционерите, а избран от ръководството на Сребърния фонд. Ценните книги, трансферирани във фонда носят своята номинална стойност, което налага определяне на пазарна такава. Но как КФН ще регулира подобен процес за дефиниране на пазарни оценки на ценни книги, придобити при непазарни принципи и условия?

Ако казаното досега, натоварва общочовешкото и ненарушимо право на собственост на неактивните капиталодържатели, то заплащането на задължителните такси на ЦД по прехвърляне на ценните книги в полза на инвестиционния разпоредител и между двата регистъра на ЦД, би утежило собствениците на акции и във финансов аспект. Но и този факт не носи толкова негативизъм за капитало-собствениците както евентуално бъдещо пасивно поведение спрямо капиталите на собствениците в ИФ. Ценните книги ставата собственост на ИФ, но са администрирани и управлявани от ИП. Независимо дали са активни или не в участието си на капиталовия пазар, финансовите инструменти носят разходи за администриращият и съхраняващ ги ИП. Същите представляват вземания за посредника

от собствениците на капитали и пораждат задължения за него към ИП. Държавната политика и в това отношение предвижда нарушаване волята на капиталодържателя чрез нормативно регламентиране на възможността неактивните ценни книжа да могат да бъдат търгувани с цел продажба, от ИП, а генерираните от тях приходи да покрият задълженията дължими от посредника на фонда. Какво обаче би се случило в случай на несъстоятелност и прекратяване на дейност от страна на ИП? И в този, и във всеки от останалите казусни случаи, съхраняването на ценните книги в регистър „А“ на депозитарната институция е надежден начин за запазване на инвестицията във времена на несигурност.

Всички знаем, че правото на собственост е неприкосновено, независимо дали говорим за движимо, недвижимо имущество или капиталови инструменти, а нормативното му регламентиране е заложено в акта с най-висока стойност в една демократична република - Конституцията. Самите ценни книги са носители на права, но воденето на държавна политика в подобна посока, би довела и до тяхното нарушаване. „Спящите“ ценни книжа, които са налични у нас са безналични, регистрирани са по сметки в ЦД, които по силата на ЗППЦК са еднолична собственост на акционера, който е в преки отношения с управляващото дружество на инвестиционния фонд. Самият фонд, съществува в структура на колективна инвестиционна схема / КИС, при която правната регламентация задължава правната структура да изкупува обратно дяловете на капиталособствениците, при запазване ликвидността на фонда и при нисък за останалите инвеститори риск. ЗППЦК задължава КИС да инвестира в достатъчно ликвидни инструменти на капитала, запазващи ликвидността и стабилността на фонда. „Спящите ценни книги“ обаче не са носители на такива качества, което противоречи на нормативната практика за такива правни единици.

Въпреки желанието и усилията за подобряване на икономическата и в частност инвестиционна среда на пазара у нас, стратегията на Министерство на финансите и на Централен депозитар противоречи на възприетите норми, правила и разбирания за

правото на собственост като ненарушимо. Подобни инициативи нямат конкретен адресат по отношение на негативните последици от неприлагането на подобни процедури. Това означава, че не става ясно защо е необходимо прилагането на подобна стратегия, и не е ли в противоречие с обществения интерес подобно на повечето държавни практики у нас.

Широкото обществено негодувание и несъгласие както с концепцията така и с проектозакона на Министерство на финансите, обричат на неуспех подобна инициатива за насърчаване на активност сред инвеститорите, колкото и добри намерения да са въплътени в същината ѝ. Проблемите в капиталовия сектор не произтичат от проявената пасивност на притежателите на капитали, а на липсата на такива, от инвеститори, които да допринесат за бъдещото му развитие и просперитет. Реализирането на подобна идея би отблъснало всички нови инвеститори на капиталовия пазар, поради липса на регулаторна предвидимост, фактор, който би бил налице при допускане на подобни нормативни обстоятелства.

Въпреки стремежа на Европа за налагане на нови правила и норми по отношение облекчения за инвестиционните компании, търгувани на регулирани пазари, българското законодателство и практика показват точно обратното. Още през 2019 например, Асоциацията на директорите за връзки с инвеститорите в България сигнализира за наличие на дублиращи изисквания към публичните дружества по отношение оповестяване на информация за разкриване на дяловото участие по смисъла на глава XI от ЗППЦК и раздел VI идентифициране на действителните собственици с проверка на тяхната идентификация. Наличието на идентично изискване в посочените нормативни актове обаче поставя емитентите и публичните дружества, като цяло, в позиция, задължаваща ги да оповестяват неравнопоставена информация за собствениците на капитал. По смисъла на приложимата правна уредба, дружествата от публичен тип, както и всички останали дружества, нетъргуващи на регулирани пазари следва да оповестят всички емитенти и всички притежатели на капитал чрез разкриване на информация, както следва:

По смисъла на *Закон за публично предлага*

не на ценни книжа / ЗППЦК – индикиране на капиталособственост чрез уведомяване на КФН и публичното дружество относно инвеститори достигнали, надхвърлили или паднали под 5% от капитала на дружеството (чл. 145 от ЗППЦК);

По смисъла на *Закон за мерките срещу изтичане на пари / ЗМИП* – индикация за акционерна/дялова собственост е налице при притежаване на 25% от капитала на дадено дружество/компания (§ 2. (1) от Допълнителни разпоредби на ЗМИП).

От нормативните актове става ясно, че ЗППЦК насочва регламентите си и към дружествата от публичен тип и към тези, към които не се задължават от нормативния акт да оповестяват информация за дейността си, типична за спецификата на публичните. Едновременно с това разпоредбите на ЗМИП „притискат“ публичните дружества да разкриват информация, по смисъла на разпоредбите на закона едновременно с прилагане на тези, заложи в ЗППЦК. В писмото си до Народното събрание на Република България Асоциацията на директорите за връзка с инвеститорите в България обръща внимание и на факта, че честотата на смяна на собствеността на капитала (с изключение на компаниите с един мажоритарен собственик) в публичните дружества би била „незаобиколима“ административна тежест, а оповестяването на информация непрестанен и енергоемък процес за този тип дружества. В писмото си, Асоциацията приканва законотворците към действия налагащи контролът върху разкриване на информация да се базира на основния нормативен акт, а именно ЗППЦК, а не ЗМИП тъй като последният дублира изискванията разписани в базовия нормативен акт и прилежащите подзаконови разпоредби⁴ за това.

Въпреки това справка в нормативната база от 2022г. доказва липса на промяна на голям процент от гореизложените обстоятелства и факти, което противоречи на заложените,

⁴ Наредба № 2 от 9 ноември 2021 г. за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар (посл. обнар. ДВ бр. 97 от 19 ноември 2021 г.) заменяща досега прилаганата Наредба # 2 от 2003 г.
НАРЕДБА № 39 от 21.11.2007 г. за разкриване на дялово участие в публично дружество (изм., ДВ, бр. 48 от 8 юни 2021 г.)

години по-рано, държавни политики чрез създаването на *Съвета за развитие на капиталовия пазар*.

Липсата на действия от страна на „държавната машина“ обаче не спохождат всички области, в които бяха заявени положителни нагласи и постигане на позитивни промени. В началото на Юни 2022г. в Народното събрание бе внесено предложение за промени в ЗППЦК по отношение на облекчението по отношение на проспекти от публичните компании. Приетото на първо четене предложение въплътява в себе си желанието на законотворците да увеличат минималния размер от 3 млн. лв. на 8 млн. лв. капитал като основание за непубликуване на проспектите. Това означава, че все повече малки и средни компании, листвани на борсата ще набират своите капитали при по-ниски нива на разходи и при наличие на по-малко административни тежести⁵.

През 2022 г. все още се усеща влиянието и положителните тенденции (ръст) на развитие на капиталовите пазари от 2021⁶г. причина, за което бяха експанзивните политики на централните банки спомогнали за повишаване интензитета на възстановяване на икономиките в Общността, както и очакванията за предстоящи инфлационни процеси. И през тази (2022 г.) година прогнозите за развитие на пазара са позитивни, а очакванията за положителни маржове на компаниите са налице. През Януари 2022 г. Министерство на финансите напомни за прокарването на идея за разработване на *Стратегия за развитие на капиталовия пазар*⁷ у нас със срок на изпълнение м. Май 2023 г. (идея, за която има още през 2016 г. Вж. с.1-2 от разработката). Основната ѝ цел е да бъде анализирана капиталовата обстановка у нас и да бъдат предприети действия, които да докажат мястото

⁵ <https://www.banker.bg/pari-i-pazari/read/purvo-uspeshno-ipo-na-beam-za-tazi-godina> Последен достъп: 26.07.2022г.

⁶ През 2021г. SOFIX бележи ръст от 42%, с което остава на втора позиция в нашия регион. За повече подробности вж. <https://www.investor.bg/a/461-bloomberg-tv/342902-kapitalovite-pazari-shte-rastat-i-prez-2022-g-no-po-bavno-ot-minalata-godina> Последен достъп: 02.09.2022 г.

⁷ Проектът ще бъде реализиран с подкрепата на The Directorate-General for Structural Reform Support (DG REFORM) – част от Европейската комисия, която посредничи и подпомага при проектирането и прилагането на реформи повишаващи устойчивостта на страните от Общността в редица аспекти.

на българския пазар в единния европейски такъв. Друг проект, имащ пряко касателство с развитието на пазара у нас е изграждането на правна и регулаторна рамка е проект Приключващото нетиране за деривати и репосделки (Close-out Netting for Derivatives and Repo). Нетирането на деривативни финансови инструменти е традиционна концепция (прилагана във всички страни от Общността, но не и у нас), която има за цел да оптимизира погасяването на идентични задължения (нетирането им) между страни / компании, които задължения са резултат от подобни договорености, произтичащи от такъв тип спомагателни финансови инструменти. И тъй като деривативните финансови инструменти имат хеджиращи функции (диверсифицират риска от евентуални загуби, свързани с базовите финансови активи), подобно нетиране на взаимните задължения би редуцирало риск от несъстоятелност за компанията, особено във времена, в които стабилността на участниците на капиталовия пазар и ролята им на градивни единици за неговото развитие е от особено значение за просперитета на единния капиталов пазар на Общността.

През Април 2022г. се заговори отново за подобряване на инвестиционната среда у нас, доказателство за което е бюлетинът⁸ на *Асоциацията на банките в България*. От текстове му става ясно, че въпреки благоприятните и не чак толкова приятни обстоятелства на международно и национално равнище като ковид-пандемията, войната в Украйна, европейската зелена сделка и др. КФН продължава активно дейност по въвеждане и прокарване на иновационни стратегии и подходи за развитието на капиталовия пазар у нас, наред с подобряване на стабилността и прозрачността на застрахователния и пенсионноосигурителния пазари. В иновационните стратегии на КФН е заложено желанието за промяна на познатите финансови модели на притежания на капитала ведно с непознаване на борсата като възможност за израстване за много нови бизнеси в България. За

целта Комисията насочва вниманието си именно към иновационно-новите бизнес модели прилагани в компании от ИТ сектора, фин-тех компании и старт-ъпи за подбуждане създаването на обединение в общ Иновативен хъб⁹.

През 2022г. КФН проведе редица срещи с представители на гореспоменатите компании, имащи за цел да информират, подобрят и улеснят комуникацията им с представителния защитник на пазара у нас, в лицето на Комисията, както и за стимулиране на желанието за участие в капиталовия пазар у нас. Адаптирането на новата иновативна рамка цели защита както на самите инвестиционни компании чрез прилагане на административно-правни облекчения, така и самите инвеститори и всички онези рискове, провокирани от предизвикателството на бизнеса да осъществява присъщата си дейност, а и набиране и търгуване с елементи на капитала, в електронна среда. Основната роля на националния регулатор в случая е да осигури благоприятна среда за вече функциониращия Иновативен хъб. В същия информационен бюлетин, от Април 2022 г., директорът на КФН г-н Бойко Атанасов прокламира процесът на изграждане на единна информационна система за получаване на информация от поднадзорните лица в стандартизиран електронен формат. Несъмнено тенденцията за развитие на капиталовия пазар у нас е към ускоряване процесите на дигитализация и опростяване на практики и процедури облекчаващи страните в търговията с ценни книжа и финансови инструменти.

Стандартизиране от подобен мащаб се предхожда от изграждане, в рамките на Общността, на *Съюз на капиталовите пазари (СКП)*¹⁰. Съюзът беше един от приоритетите на *комисията „Юнкер“* за насърчаване развитието и изграждане стабилни основи на икономиката в Общността чрез интегриране и стабилност на финансовите системи на страните в еврозоната и подобряване на публичния достъп до

⁸ Комисията за финансов надзор - с ангажимент за устойчивост на резултатите във време на дигитализация, зелени инвестиции и регулаторни промени, # 70, Тримесечен бюлетин, април 2022, <https://abanksb.bg/bulletin/70-bg.pdf> Последен достъп: 26.07.2022г.

⁹ Хъб – средища от бизнес - обединения за осъществяване на общи каузи, стратегии и прокарване на идеи имащи частна и/или публична значимост.

¹⁰ Съюз на капиталовите пазари: Комисията докладва пред Европейския съвет относно постигнатия напредък https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/MEMO_19_1631 Последен достъп: 26.07.2022г.

финансова и нефинансова информация на всички субекти в Общността. Заздравяване на капиталовите позиции на компаниите чрез прилагане на съвременни и иновативни практики от страна на европейската общност би осигурила икономическа независимост и стабилност на много публични компании, което носи духа за растеж, засилва конкурентоспособността и укрепва основите на съюза не само в рамките на Общността, но и в световен план. Целите на СКП обаче са невъзможни ако компаниите разчитат на финансиране за капитали от банковия сектор. Постигането на икономическа автономност изисква задълбочено развитие на пазарите за финансови инструменти и използването им като движеща сила за измъкване на икономиките в Общността от повсеместната стагнация, резултат от Ковид кризата и фактори със световно и регионално влияние. Банковият сектор изигра ролята на буфер поемайки ликвидния недостиг на домакинства и компании в краткосрочен план. Дългосрочната стратегия за справяне с икономическата несигурност на Европа, налага отправянето на взор и търсене на решения в изграждането на стабилност на корпоративния капитал и то за малките и средни предприятия, които са гръбнака за повечето икономики в Общността. В Европа броят им надвишава 25 млн. и допринасят за огромен дял от БВП на Европа. Стабилизирането на МСП чрез изграждане на атрактивен, за подобен тип инвестиции капиталов пазар, се налага не само защото същите имат значителен дял в икономиките на страните си, но и защото последните не притежават достатъчно ресурси, даващи гаранции при финансиране от страна на кредитните институции. Подобен тип предприятия имат различни профили или са носители на различни бизнес модели (от микро-предприятия, предлагащи услуги, до средно-големи такива, играещи съществена роля в промишлеността на дадена юрисдикция). Тяхната специфика определя нуждите им от ресурси, но независимо от това, всички те попадат в обхвата на заздравителните мерки, предприети от изградения СКП. Участието им на капиталовия пазар е част от стратегиите, заложили при изграждането на този съюз и има за цел не само да окаже временно решение на проблемите на Общността, но и да бъдат

парирани бъдещи асиметрии не само в развитието на пазара, но и такива водещи до отрицателни темпове на Общността.

Много от малките и средни предприятия, за които стана дума по-горе, са бизнеси с модерна визия на предлаганите продукти и услуги, подвластни на иновациите и съвременните практики за развитие. Несъмнено, тази им „визия“ би допринесла дори за по-лесното въвеждане на цифровизацията на капиталовия пазар и в частност на финансовите и нефинансови продукти услуги които предлагат, като част от стратегиите при изграждане на СКП. Иновативните профили на МСП предполагат осъществяване на дейност в подходяща инфраструктурна среда, където наред с цифровизирането да развиват своята стопанска дейност. Природосъобразната среда за изграждане на дейността им съответства на разбиранята на СКП превръщайки се в основна движеща сила в прехода към устойчиво развитие и прилагане на Стратегията за финансиране на прехода (Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy) и Европейската зелена сделка (European Green Deal). Една четвърт от МСП в Европа вече допринасят за подобряване не само на бизнес климата, но и предлагат своите продукти и услуги съобразявайки се с принципите и политиките за опазване на околната среда. Реализирането на подобен тип сценарии повиши интереса на обществото и подобри достъпа му до тях, а оттам и до пазара, на който се търгуват, което способства благоприятно призававането на тяхната конкурентоспособност и разпознаваемост в локален и глобален аспект.

Голяма част от предприятията в Европа са изправени пред предизвикателството да създадат и/или променят вече действащите си бизнес профили, така че същите да отговарят на нормите заложили в Общността. Тези усилия, в частност към подобряване на капиталовите им позиции на пазарите на ценни книжа биха били неуспешни при липсата на пряка ангажираност от страните-членки на Общността, към които юрисдикции те принадлежат. Много често сблъсъкът с административно-правната машина на дадена държава-членка възпира хода им по пътя на иновациите. Създаването на

консултантски организации и структури за устойчиво развитие на този тип компании допринася за минимизиране на стреса, резултат от сблъсъка между иновации и администрация. Неминуемо въздействието на европейските решения и практики се усети и у нас, особено по отношение на предписанията за развитието на капиталовите пазари. Влиянието на СКП у нас осигури и подобри достъпа до финансиране към новолиствани компании (препратка към казаното по-горе) чрез изграждане на Иновативен хъб за взаимодействие на бизнеса с регулатора, в лицето на КФН. Цел на съюза е предприятията от икономиките на дадена страна да участват активно в пазарите на останалите членки, нещо, което до преди няколко години не беше факт. Днес обаче, тази взаимосвързаност играе водеща роля за много компании от държави с регистриран икономически спад, за които финансирането и насочването на инвестиции от такива със стабилни икономически показатели е жизненоважно. Финансирането може да се анализира и в аспект на възможност за достъп на местни компании до финансовите ресурси на предприятията листвани извън ареалът им на осъществявана дейност. Предлагането на достъпни финансови услуги на пазари в Общността разширява потребителския кръгзор по отношение на подобен тип активи и услуги. Инвестирането в иновации става ключов приоритет на съюза предвид факта, че икономиките, както в световен план, така и у нас доизграждат облика си въз основата на компании имащи иновационен поглед върху бъдещето на бизнеса. Основна задача на съюза е насочване на капитали към подобен тип компании, което не само ще разшири дейността им, но ще ги направи разпознаваеми на капиталовите пазари. Доразвиването на идеите за единен капиталов пазар, от началото на 2020г., се материализира в предложение на Европейската комисия за Европейска единна точка за достъп / ЕЕТД (European Single Access Point - ESAP) ЕЕТД осигури достъпност до огромни масиви от информация, за продукти, услуги и отчетност на компании с публично представяне, която информация следва да задоволи информационните потребности на всички носители на капитал при вземане на решения за инвестиране. Основни ползватели

на подобна информация / основна целева група, са инвеститори, финансови анализатори, пазарни посредници както и обществото само по себе си. ЕЕТД дава заявка за достъпност до функционалностите си на всички малки и средни компании, които биха станали разпознаваеми от инвеститорите в общността, а достъпът им до капитал – улеснен. Целта на нововъведението е осигуряване на достъпност до ресурсите му до края на 2024г. Информационната осигуреност на участниците на капиталовите пазари подпомагат ефективното им функциониране и същата е от съществено значение за осигуряването на „редовен поток“ от подходяща, надеждна, пълна, навременна и сравнима информация за компаниите, участниците на пазара и другите заинтересовани /трети/ страни. Подобряването на оповестителните процедури не цели промяна на принципите при определяне съдържанието на отчетността на компаниите (финансови отчети, одиторски доклади, доклади за управление, включително корпоративни доклади за устойчивост, и доклади по държави от добивни индустрии), а по-скоро следва да се възприеме като „надграждане“, което би довело до подобряване на информационната среда. Счита се, че всички тези действия, от страна на политиката, водена от Европейската комисия, би оказала благоприятен ефект по отношение на Стратегията за финансиране на прехода (Strategy for Financing the Transition to a Sustainable Economy) и Европейската зелена сделка (European Green Deal), по отношение осигуряването на леснодостъпна информация за публични органи и/или частни лица, или обществото, като цяло, даваща представа за стабилността на икономически значими публични компании, които са в основата на осигуряване просперитета на Европейската общност. Фактическата реализация при изграждането и последващото управление на единната европейска точка за достъп се падна на Европейски орган за ценни книжа и пазари /ЕОЦКП (European Securities and Markets Authority/ESMA) – независим орган, чиято основна цел бе осигуряване на ефективност при управлението на капиталовите пазари. Създаването на единен капиталов пазар и единна информационна точка за достъп до информацията за него, го изправиха пред

предизвикателства, свързани с държавите членки от Евроната, произтичащи от техническо-методични, езикови, стратегическо-правни различия и други, чието последващо преодоляване доведе до оперативно хармонизиране и стандартизиране на дейността им с крайна цел унифициран трансграничен достъп до нужната информация за всеки потребител на същата. Обществената подкрепа към създаването на единна информационна система заяви подкрепа не само към проявената инициатива за изграждането ѝ, но и за стандартизиране на информацията и начините за предоставянето ѝ на принципа „file once` principle“, по отношение на данни за финансовото състояние и устойчивостта на дадена компания. Подобна стандартизация на предоставяната информация улесни нейната сравнимост и подобри нейната прозрачност чрез осигуряване на неограничен достъп на всеки заинтересован от нея. На практика, от 2020 г. отражение у нас намери приетият от Европейски единен формат (ESEF), който задължи публичните дружества, издатели и търговци с ценни книжа на регулиран пазар да представят годишната си отчетност в специфичен XHTML формат. В случай, че отчетността се представя на консолидирана база, същата е внедрена във вече споменатия формат, чрез специфичното ѝ „маркиране“ с цел представяне.

У нас чл. 110 в. на ЗППЦК регламентира всеки момент изискващ публичност на предоставяната от публичните дружества информация от поддържане на обновяем информационен поток чрез публично достъпен източник, идентификация на собствениците на финансови инструменти до подаване на информация в ЦД и КФН до съхраняване на информация за определена периодика за всеки напуснал акционер. Всички тези изисквания към публичните дружества гарантират както постигане на известна цялост на подобен тип информация, но и информационна осигуреност на срещуположната страна по сделките – инвеститорите, защитавайки техните права. Осигуряването на прозрачност е в основата на дейността на дружествата с публично-правен статут. Задължението за активно поведение по отношение на информационната осигуреност изгражда висока степен на доверие на

инвеститора в компанията - емитент или дружеството, търгуващо с ценни книжа. Изграденото доверие е гарант за адекватна оценка от страна на инвеститорите за бъдещите им намерения за придобиване на нови финансови активи, при очакване за бъдещи икономически ползи, задържане на вече придобитите в условия на несигурност или продажба, при наличие на фактори водещи до ниски нива на финансово представяне за определен финансов актив.

Както бе споменато и по-горе, стремежите на Европа са за непромяна в съдържанието и периодиката за публикуване на финансова информация от компаниите, участнички на капиталовия пазар, а публикуване на допълнителна такава, за всички или някои сегменти, засягащи пазара, стига това да не представлява значителна тежест за компаниите, задължени да оповестяват такава. Все по-честата процедура на листване на малки и/или средни компании с цел допускането им до търговия на регулиран пазар, изисква облекчаване в редица аспекти, което да подпомогне достъпът им до свободни капитали. У нас, на 12/08/2022, КФН взе решение за промени в законодателните процедури по разкриване на информация, засягаща публичните дружества относно предлаганите от тях ценни книжа и допускането им до регулиран пазар¹¹. Тези нормативни промени са основани на Регламент (ЕС) 2017/1129 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно изискванията за **представяне на проспекти** от публичните компании. Същите бяха съдържателно улеснени и същевременно станаха по „лесно - смислаеми“ за потребителите на този тип информация. Европейските норми ще бъдат използвани като база за разписване на подзаконовите актове даващи привилегията публични компании, които възнамеряват да предлагат ценни книжа с обща стойност под равностойността на 1 млн. евро изчислена за период от 12 мес., предлагани в рамките на Съюза, да имат правото да избират дали да изготвят проспект за финансовите инструменти. Намеренията за промени в

¹¹ <https://www.investor.bg/a/339-novini-i-analizi/333649-kfn-promenya-pravilata-za-razkrivane-na-informatsiya-pri-publichni-predlaganiya>; Последен достъп: 23.08.2022

правилата са добър знак за всички онези публични компании, разкриващи информация за пръв път при предлагането, както и последващо предлагане на финансови инструменти. Подобен акт съкращава административните формалности за компаниите като едновременно с това улеснява възможността за тяхното по-лесно възприемане и разбиране от инвеститорите. Това несъмнено е възможност на пренасочване на капитали от големите генератори на такива към малки и средни компании, готови да наберат рисков капитал и да търгуват с него, знак доказващ уверена стъпка на европейската общност по пътя носител на идеята за свободно движение на капитали.

Представянето на информацията в годишната отчетност на предприятията, независимо дали става въпрос за тези от публичния сектор или от бизнес сектора на икономиката е задължителен компонент, присъщ за периода на текущо счетоводно отчитане. И тъй като фокусът е поставен върху публичните компании, основополагащ, а и законово регламентирано, в ЗППЦК, е задължението за прозрачност на публикуваната от тях информация тъй като предоставената такава би засегнала интересите на голям кръг от лица, свързани с дейността им. Непрекъснатата информационна осигуреност изисква неразривна взаимосвързаност между европейската нормативна рамка и местното законодателство относно периодиката на представяне на информация от публичните компании, което да гарантира защита на всеки, свързан с подобен тип предприятия, в Общността. Още през 2020-2021 г., процесите, свързани със законовите срокове, процедури на годишна отчетност наложиха промени в периодиката, засягаща отчетността, изготвяна в почти всеки сектор на икономиката у нас. От 2019 г. съгласно Делегиран Регламент 2018/815 във връзка с Директива 2004/109/ЕО, изменена с Директива 2013/50/ЕС (Директива за прозрачността) се наложи правилото за *задължителна публичност на годишната отчетност на всички публични дружества, издатели на ценни книжа*. Изискванията влязоха в сила у нас с представяне на отчетността за отчетен период – 2020 г. В основата на изискванията, на вече споменатия

регламент, е задължението публичността на предоставяната от публичните дружества информация е същата да бъде свободно достъпна и четима, и това да не изисква специфични технологични или информационни изисквания за достъпност. Спецификата в случая възниква от изискването, прието от ESMA, представените финансови отчети на индивидуална и/или консолидирана база да бъдат представяни във формат xhtml и в частност тези на консолидирана основа представяни чрез маркиране във формат xbrl¹². У нас, техническата обезпеченост за прилагане на разписаните от Европа процедури е подсикурена, на територията на страната от „Балкан Сървисиз“ (официален представител на немската AMANA) – компания даваща разнообразие от софтуерни решения за нуждите на бизнеса, едно, от които е обезпечаването му с подходящ инструментариум, отговарящ на новите изисквания за прозрачност на предоставяната от публичните дружества информация. За надеждното трансформиране на отчетността в „лесночетим“ източник на информация, от ползвателите ѝ, технологичната компания предлага сертифициран софтуер тагър, който преобразува разнообразието от файлови формати в такъв, отговарящ на таксономията на ESEF стандарта. XBRL тагъра може да се използва както самостоятелно, така и наред с т.нар. Smart Notes Disclosure Management, което е своеобразно софтуерно решение за представяне на финансовите резултати на компаниите пред регулаторни и други органи за контрол посредством автоматизирано изготвяне на финансовите отчети. Софтуерното решение може да бъде използвано за предоставяне и оповестяване на информация на отчети, изготвени на междинна база, задоволяващи нуждите на ръководството или използвани за цели на други вътрешни и външни потребители. Компанията-създател на софтуерното решение гарантира достоверност, сигурност и проследимост на предоставената в отчетите информация, която носи всички качества на прозрачността.

Видно е, че дигитализация на процесите по оповестяване на информацията от

¹² eXtensible Business Reporting Language

отчетността на компаниите са цел на всяка една страна в Общността. Но за по-лесното разбиране на процеса по електронно представяне на финансовата отчетност е необходимо да имаме ясна представа за т.нар. **таксономия по смисъла на МСФО**, а фокусът е върху публично-представяните компании, които несъмнено прилагат тези стандарти. Счетоводната таксономия е неизменна част от приложимите стандарти и представлява съвкупност от правила, приложени по отношение на **класифицирането и/или структурирането на представяната информация от отчетността** спазването, на които подобрява комуникацията между лицата изготвящи счетоводната информация и потребителите ѝ.

По смисъла на чл. 2 на Регламент 2018/815, таксономията може да се анализира в два основни аспекта:

- основна таксономия;
- разширена таксономия.

Основната таксономия е комбиниран набор от елементи от годишната отчетност на дадена компания, между които елементи следва да са налице следните взаимосвързаности, а именно: значение на елементите на отчетността (касови наличности, депозити, инвестиции), изчисляване на някои аритметични зависимости между споменатите елементи, определяне значението и йерархичната позиция на всеки един от тези елементи в оповестяваната информация. Разширената таксономия, съдържа елементите и спецификите на основната, но с едната разлика, че същата обединява в себе си по-големи масиви от данни, при същите принципи и взаимосвързки (тези представени в консолидираните форми на отчетност), за разлика от основната, чието прилагане е присъщо за индивидуалната отчетност.

Съставителите на финансовите отчети могат да използват таксономията посредством маркиране/тагване на позиции от конкретни отчети, позиции, необходими при процедурата на оповестяване, правейки информацията по-лесно достъпна и разпознаваема за потребителите ѝ. Какво означава това? Съществуват няколко начина, които влияят

върху възприемането на информацията от отчетността, които са свързани с нейното съдържание, това как е организирано представяното съдържание и как същото е поднесено на потребителя. Постигането на добра комуникация с потребителите на информация започва още в процеса на изготвяне на годишната отчетност и подготовката за присъщото им и последващо оповестяване, като фокусът е поставен не само върху организационната страна на съдържанието, но и в яснотата на представянето му. Може би тук е и мястото на счетоводната таксономия, като част от процеса на оповестяване на представяната информация и последващото ѝ предоставяне на потребителите като начин за класифициране на информацията на различни нива, улесняваща нейното потребление. Сама по себе си тя е своеобразна система за класифициране на информацията от отчетността, като водещ фактор тук са самите стандарти и това каква информация да бъде представена и как да бъде структурирана се определя от самите тях, но не може да се определи като роля на счетоводната таксономия. Нейна основна задача е да представи информацията от отчетността в поредица от елементи и/или маркери/тагове, за да направи възможно електронното им оповестяване. Казано другояче стандартите определят какво и как да бъде оповестявано, таксономията класифицира тези оповестявания така, че същите да са леснодостъпни и разбираеми за потребителите на информация.

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	

„ПУБЛИЧНА КОМПАНИЯ“
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО
СЪСТОЯНИЕ
31 ДЕКЕМВРИ 20XX г.
ТЕКУЩИ АКТИВИ
Парични средства 2 100 лв.

Елементи от Отчета за финансово състояние

```
< Ifrs-full : Парични средства contentRef = "e20XX" unitRef = "лв." > 2100000 <
```

МСФО таксономичен елемент

Мапиране ГФО		
ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ		
Клиенти и задължения	8 000 000	
Акционерен капитал	3 500 000	
Допълнителен капитал	3 500 000	
Резерви	1 250 000	
Финансов резултат	3 250 000	

XBRL tagger		
Именен пространство	Текущи стойности	Резултати стойности
База		
Отчет за финансово състояние		
Капитал и задължения		
Акционерен капитал		
Допълнителен капитал		
Резерви		
Финансов резултат		

Забележка: Мапирането на елементите от годишната отчетност следва таксономичната структура зададена от стандартите, както за отчета за финансовото състояние (счетоводен баланс), така и за отчета за финансово представяне (отчет за приходи и разходи), а и за всички останали съдържателни елементи на ГФО.

Графика # 1 : Графиката представя генерирането/маркирането на финансова информацията от счетоводния баланс при спазване на МСФО таксономия.

Освен финансовата информация, източник на която са базовите отчетни форми, мапирането изисква генериране на база от данни, източник за която е нефинансовата такава, съдържаща се в бележките към ГФО. В графиката по-долу, може да бъде проследен подобен пример за това, а именно:

Бележки към ГФО към 31.12.20XX			XBRL tagger	
Бележка № 1.2 Текущи финансови активи – Парични средства и еквиваленти (стойност в лв.)			Текуща година	Президната година
Съдържание	Към 31.12.20XX	Към 31.12.20XX-1		
Салдо в кредитни/банкови институция	18 600	13 400	18 600	13 400
Общо:	18 600	13 400		

Салдо в кредитни/банкови институции		Текуща година	Президната година
Прочие банкови депозити		18 600	13 400
Други депозитни средства			
Общо салдо към банкови институции		18 600	13 400

Графика # 2 : Графиката представя генерирането/маркирането на нефинансова информацията от счетоводния баланс при спазване на МСФО таксономия.

МСФО таксономията структурира елементите имащи най-голяма значимост за изграждането й. Йерархичната им организация и представянето в подходящ формат и вид за потребителя зависи изцяло и само от счетоводните стандарти за съдържателния характер на информацията и от идентично използвани генератори на файлове в подходящите формати, съответстващи на всички правни и законови норми. Това осигурява еднаква достъпност и достоверност на представяната информация за всеки потребител, независимо от местоположението си в Общността. Таксономичната информация се генерира от две направления – на база основни базови елементи от отчетността (Касови наличности, Инвестиции и пр.), които са структурни единици на повечето отчетности и такива, които са специфични за конкретната дейност на дадена компания.

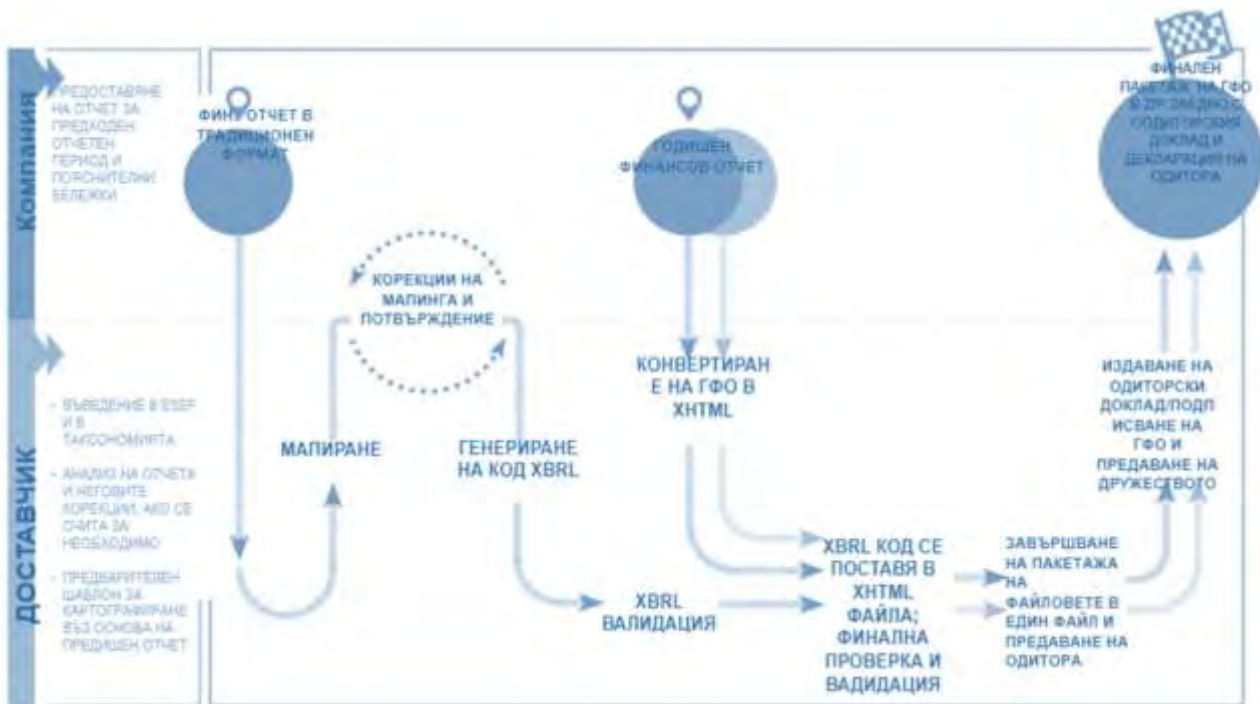
Съдържание	Към 31.12.20XX	Към 31.12.20XX-1
Смет за финансовите състояния / Счетоводен баланс		
Смет за финансовото състояние / ОДР		
Смет за годишните резултати / ОДР		
Бележки - организационни данни		
Смет за промяната в собствения капитал		
Бележки - инвестиционни		

ГЕНЕРИРАНЕ НА XBRL ФАЙЛ

СПИСОК НА ЕЛЕМЕНТИТЕ ЗА МАНИРАНЕ, КОИ НЕ СА ТАГОВАНИ

- Не е идентифициран елемент на инициализация/действие на елементите
- Откривателство на значими счетоводни показатели (Текст Български) липсва за текущата година
- Откривателство на значими счетоводни показатели (Текст Български) липсва за президната година
- Откривателство на Притоци (Текст Български) липсва за текущата година
- Откривателство на Притоци (Текст Български) липсва за президната година
- Откривателство на Деняци на прекосяване (Текст Български) липсва за текущата година
- Откривателство на Деняци на прекосяване (Текст Български) липсва за президната година

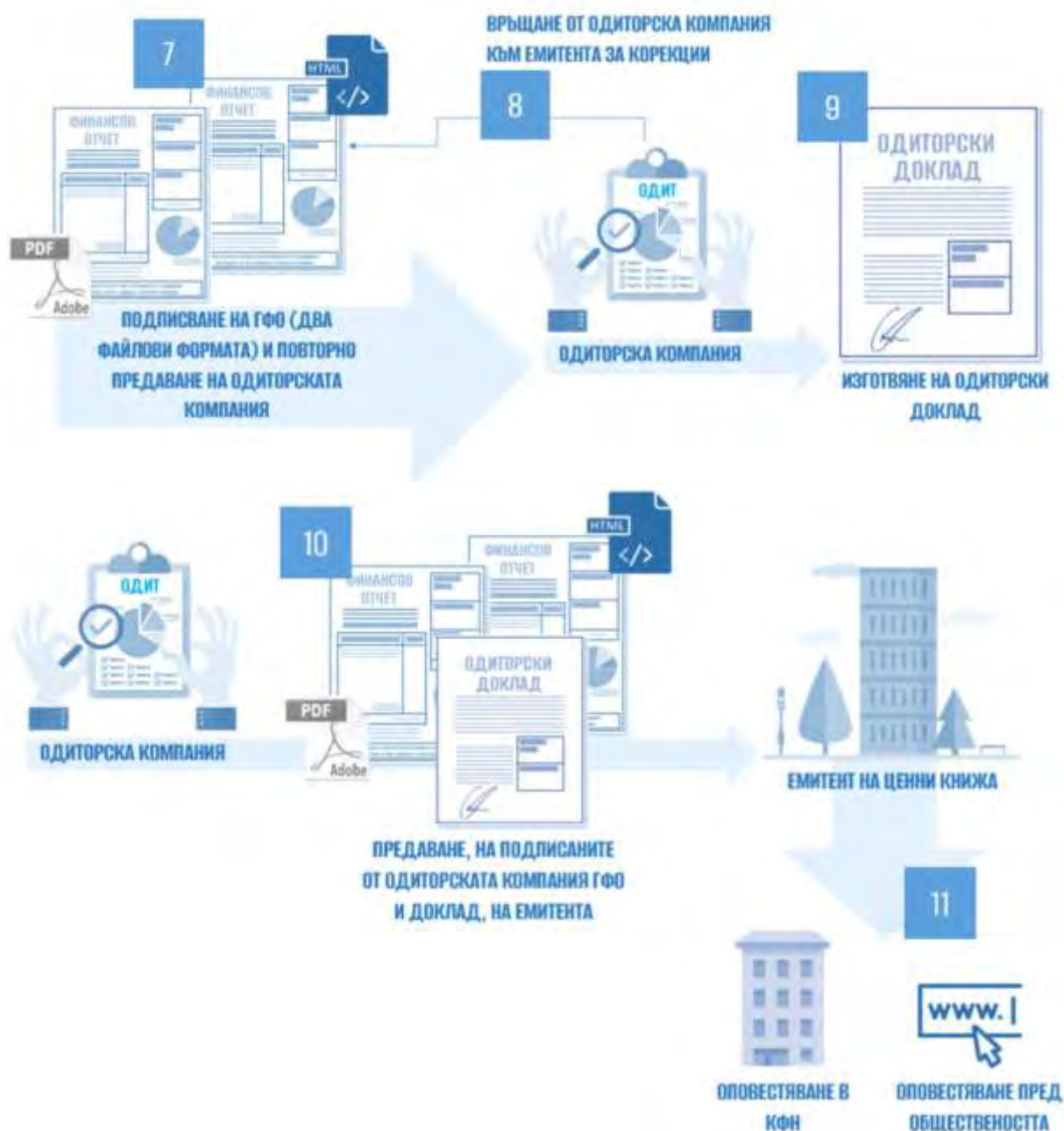
Графика # 3 : Графиката представя валидирането на информацията от отчетните форми при спазване на МСФО таксономията.

Графика # 4 : Графиката представяща форматирането на ГФО, адаптирана по примера на Асоциацията на директорите за връзка с инвеститорите в България

ИЗГОТВЯНЕ НА ГФО НА ИНДИВИДУАЛНА БАЗА СПОРЕД ИЗИСКВАНИЯТА на Европейски единен формат (ESEF) на Европейски орган за ценни книжа и пазари /ЕОЦКП (European Securities and Markets Authority/ESMA)

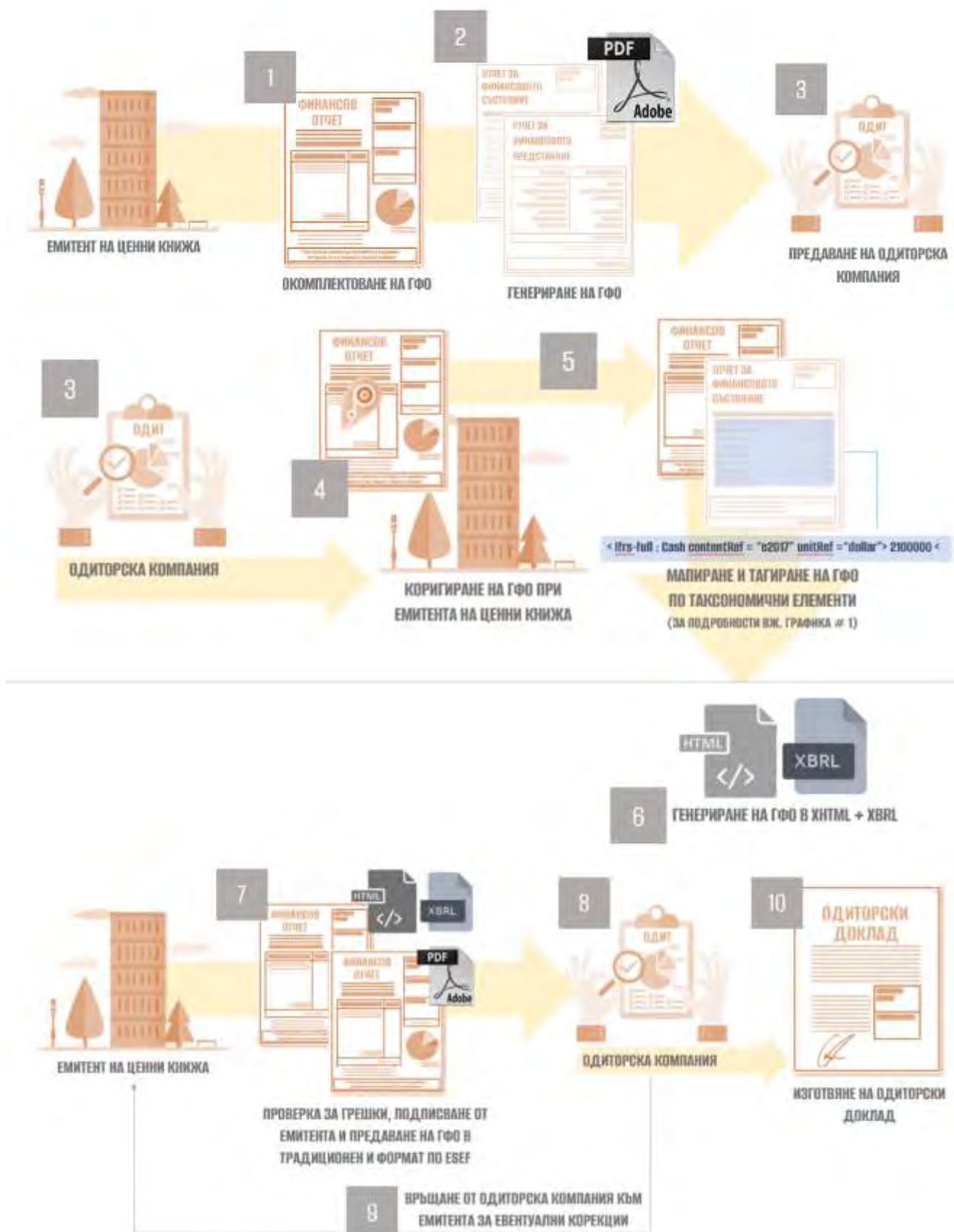
Графика # 5 : Графиката представя стъпките при форматирането на ГФО на индивидуална база, адаптирана по примера на Асоциацията на директорите за връзка с инвеститорите в България

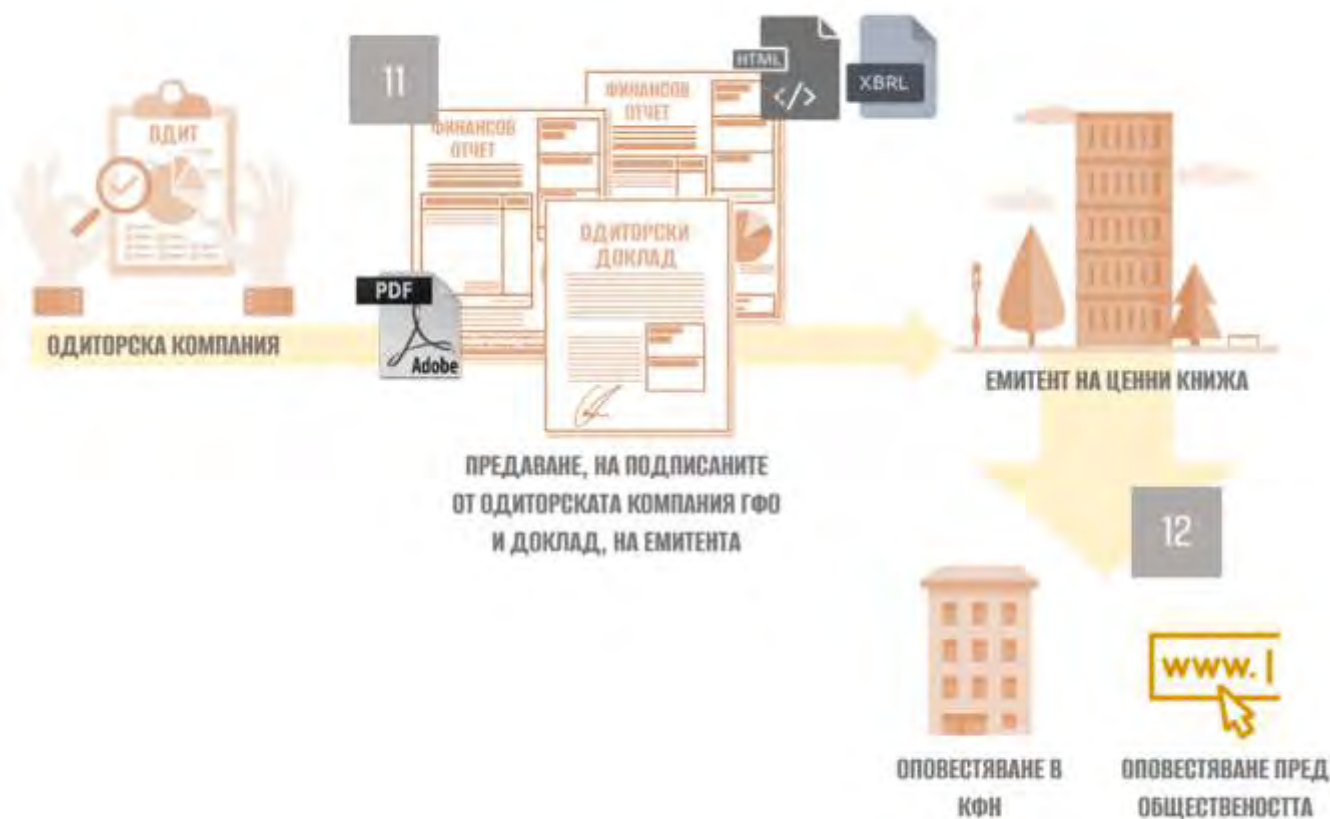
От чл. 4 на Регламент 2018/815¹³ на Комисията е видно, че изискванията към съставителите на ГФО на консолидирана основа относно генерирането, мапирането (определяне на конкретна зона от отчета) и последващото тагване (избор на елементи от отчета) на таксономичните елементи, следва да спазват методиката, разработена и приложима при индивидуалните, но с прилагане на някои особености. Тези специфики произтичат от спазването на разширена таксономия (базирана на основната, а тя на МСФО) чрез маркиране на елементите от отчетността във формат XHTML, но с вграден XBRL тагър. Стъпките за това са представени в графиките по-долу.

¹³ Регламент 2018/815: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019R0815>. Последен достъп: 01.09.2022 г.

ИЗГОТВЯНЕ НА ГФО НА КОНСОЛИДИРАНА БАЗА СПОРЕД ИЗИСКВАНИЯТА на Европейски единен формат (ESEF) на Европейски орган за ценни книжа и пазари /ЕОЦКП (European Securities and Markets Authority/ESMA)

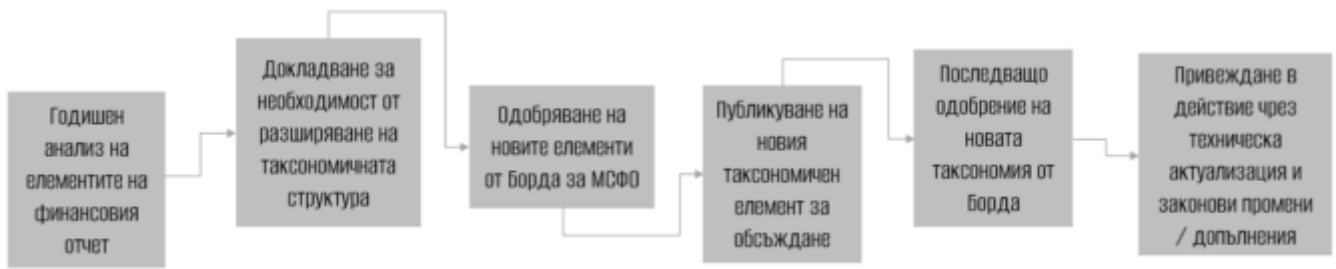

Графика # 6 : Графиката представя стъпките при форматирането на ГФО на консолидирана база, адаптирана по примера на Асоциацията на директорите за връзка с инвеститорите в България

Разбира се прилаганата таксономия при разпознаване и групиране на отчетните показатели чрез XBRL маркиране няма как да обхване спецификата в дейността на всяка компания. Ето защо *Европейски орган за ценни книжа и пазари /ЕОЦКП (European Securities and Markets Authority/ESMA)*, като един регулатор на тези процеси има за задача да актуализира и подновява разпоредбите на Регламент 2018/815 относно прилаганата таксономия чрез използване на единен файлов формат базиран на МСФО за отчетите в глобален мащаб, но с визия за последващи промени, базирани на разширения и специфики, възникнали в практиката на компаниите. Разширенията в таксономията се определят от обема на предоставяна информация, но спецификата на дейността на компанията може да повлияе със същата сила върху разширяване избора на таксономични елементи при представяне на годишната отчетност. Основна роля в това отношение играе ЕОЦКП / ESMA, която представя проекти

и изготвя насоки за разширяване на таксономичната среда, следи за редактирането, обновяването и актуализирането им да бъде в унисон със законово установените рамки на държавите в Общността. Но проектирането на тези промени обикновено се предхожда от практиката на съставителите на ГФО и ограниченията, с които се сблъскват при оповестяването на годишната информация единствено и само на базата на основаната таксономия, базирана на досегашната практика и стандарти. Ясно е, че при създаване на нов стандарт, базовата таксономична структура остава неприложима и налага изготвяне на нова, допълваща базовата, то при наличието на специфични особености, произтекли от дейността на дадена компания, същите биха наложили само нейното допълнително разширяване. За онагледяване на процеса на регистриране на необходимост от разширяване / създаване на таксономичните елементи вж. Графика # 5 - 6:

Графика # 7 : Регистриране на нуждата от промени в таксономичната среда от съставителите на ГФО. Графиката е адаптирана по Стивън Купър (Stephen Cooper) – член на Борда за МСФО. За повече подробности вж. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/> Последен достъп: 01.09.2022г.

Графика # 8 : Изграждане (проектиране) / разширяване на таксономичната среда като част от задълженията на Борда по МСФО. Графиката е адаптирана по Стивън Купър (Stephen Cooper)– член на Борда за МСФО. За повече подробности вж. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/> Последен достъп: 01.09.2022г.

Практическото прилагане на таксономичното мапиране предполага допускане на грешки, които несъмнено биха довели до загуба в кредита на доверие, на инвеститори и други потребители на информация за отчетността, който е даден на дадена компания.

Непрекъснатата информационна осигуреност изисква неразривна взаимосвързаност между европейската нормативна рамка и местното законодателство относно периодиката на представяне на информация от публичните компании, което да гарантира защита на всеки свързан с подобен тип предприятия в Общността. В последните години, процесите, свързани със законовите срокове, процедури на годишна отчетност наложиха промени в периодиката, засягаща отчетността, изготвяна в почти всеки сектор на икономиката у нас. От 2019 г. съгласно

Делегиран Регламент 2018/815 във връзка с Директива 2004/109/ЕО, изменена с Директива 2013/50/ЕС (Директива за прозрачността), която е налага задължителна публичност на годишната отчетност на всички публични дружества, издатели на ценни книжа. Изискванията влязоха в сила у нас с представяне на отчетността за отчетен период – 2020 г. Осъвременяването на практиките при представяне на информацията засегна отчетността на публичните компании от края на 2021г.

Заклучение:

Въпрос на време е, тези промени да намерят отражение и в дейността на всички останали, оповестяващи публично информация за отчетността си. Разбира се причините за тези нововъведения се коренят назад във времето и

са резултат от събития и обстоятелства с обществена значимост. Настоящата студия има за цел да потърси именно причините, налагащи дигитализирането на отчетността и да анализира практико-приложната насоченост на самия процес на оповестяване на информацията в лицето на компаниите от публичния сектор в контекста на възвръщане на вярата на потребителите на тази информация чрез съвременните методи за това.

Библиография:

1. DELEGIRAN REGLAMENT (ES) 2018/815 NA KOMISIYATA ot 17 dekemvri 2018 godina za dopulnenie na Direktiva 2004/109/EO na Evropeyskiya parlament i na Suveta chrez regulatorni tehniicheski standarti za opredelyaneto na edinniya eletronen format za otchitane: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32019R0815>, Posleden dostup: 28.11.2022г.

2. Evropeiski organ za tshenni knizha I pazari / EOTSHKP (European Securities and Markets Authority/ESMA)

3. Asotshiatshiya na direktorite za vruzka s investitorite v Bulgaria
<https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/>

4. Posleden dostup: 01.09.2022г. / <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/> Posleden dostup: 01.09.2022г.